PISM POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 80 (3214), 10 LISTOPADA 2026 © PISM

BIULETYN

Coraz bliżej Chin – polityka władz Słowacji

Łukasz Ogrodnik

Od ponownego objęcia władzy przez Roberta Ficę Słowacja zacieśnia współpracę z ChRL mimo sprzyjającej Rosji polityki Chin i związanych z tym dylematów w zakresie bezpieczeństwa. Wizytom wysokiego szczebla, podniesieniu relacji do poziomu partnerstwa strategicznego i zawartym umowom towarzyszą starania o pozyskanie chińskich inwestycji na Słowacji. Forsowane przez premiera Ficę zbliżenie z Chinami osłabia spójność polityki UE wobec tego państwa.

Zbliżenie polityczne. Polityka zagraniczna utworzonego w październiku 2023 r. czwartego rządu Ficy, realizowana pod hasłem „na cztery strony świata" i wzmocniona po objęciu urzędu prezydenta przez Petera Pellegriniego w czerwcu 2024 r., zakłada zacieśnianie relacji z partnerami pozaunijnymi, zwłaszcza z Chinami. Jej celem jest osiągnięcie korzyści politycznych i gospodarczych poprzez budowę kontaktów alternatywnych wobec tych z krajami Zachodu. Takie podejście wynika w szczególności ze stanowiska partii Smer-SSD premiera Ficy, która w swoim programie podkreśla „poszanowanie państw niedemokratycznych", takich jak Chiny. Politycznemu zbliżeniu sprzyja także porzucenie przez władze Słowacji poruszania kwestii drażliwych dla ChRL, w tym przestrzegania praw człowieka. Zgodnie z programem rządu region indo-pacyficzny wymaga intensywniejszych działań dyplomatycznych i gospodarczych ze względu „na przesunięcie geopolitycznego i gospodarczego centrum ciężkości".

Takie podejście Słowacji przełożyło się na intensyfikację jej kontaktów z Chinami, czego wyrazem stały się wizyty wysokiego szczebla. Pellegrini jako pierwszy słowacki prezydent od 16 lat odwiedził Pekin w lipcu br. Fico z kolei w ciągu ostatnich dwóch lat dwukrotnie wizytował Chiny – w listopadzie 2024 r. i we wrześniu 2025 r. Wcześniej złożył tam wizytę także w 2007 r. (jako słowacki premier po 13-letniej przerwie) i spotkał się z przewodniczącym Hu Jintao podczas jego wizyty w Bratysławie w 2009 r.

Zacieśnienie kontaktów przełożyło się na wzmocnienie instytucjonalizacji współpracy słowacko-chińskiej. Zwieńczeniem wizyty w 2024 r., w której uczestniczyła największa delegacja rządowo-biznesowa w historii Słowacji, było zawarcie partnerstwa strategicznego oraz podpisanie 13 umów i memorandów dotyczących m.in. wprowadzenia ruchu bezwizowego dla obywateli Słowacji na krótkie pobyty w Chinach, współpracy inwestycyjnej w dziedzinie gospodarki cyfrowej, a także połączenia lotniczego Bratysława–Pekin (nadal jednak nieuruchomionego). Partnerstwo powołało także międzyrządowy Komitet Współpracy, którego pierwsze posiedzenie z udziałem premiera Ficy i wiceminister spraw zagranicznych Chin Hui Chunying odbyło się w Bratysławie w styczniu br.

Bliska współpraca Chin z Rosją nie stanowi dla władz Słowacji przeciwskazania do intensyfikacji stosunków z ChRL. Reprezentują one bowiem ambiwalentne podejście do rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Co więcej, Słowacja wykorzystuje je do pogłębiania dialogu politycznego z Rosją. We wrześniu 2025 r., podczas pekińskich obchodów 80. rocznicy zakończenia II wojny światowej i zwycięstwa Chin nad Japonią (w których Fico uczestniczył jako jedyny lider z państw UE) miało miejsce jego dwustronne spotkanie z prezydentem Władimirem Putinem. W maju 2024 r. natomiast słowackie władze poparły ogłoszone przez Chiny i Brazylię „porozumienie ws. politycznego rozwiązania konfliktu ukraińskiego", które zakładało zamrożenie konfliktu, ale nie wycofanie rosyjskich wojsk z terytorium Ukrainy ani gwarancje bezpieczeństwa. Działanie to wpisało się w narrację Ficy o dążeniu do pokoju, która posłużyła jego rządowi do wstrzymania pomocy militarnej dla Ukrainy.

Dylematy gospodarcze. Słowackie władze liczą na przyciąganie chińskich inwestycji, szczególnie z branży motoryzacyjnej i elektromobilności. Mają im sprzyjać dobre stosunki polityczne i zachęty, takie jak zwiększenie od lipca

2025 r. limitu wiz pracowniczych dla obywateli ChRL (do 1000 rocznie). W tym samym roku Gotion, chiński producent akumulatorów litowo-jonowych wykorzystywanych w autach, rozpoczął budowę fabryki w Šuranach. Z kolei na 2027 r. otwarcie fabryki samochodów elektrycznych w Valalikach pod Koszycami zapowiedziało Volvo Cars, które należy do chińskiego koncernu samochodowego Geely. Dotychczasowa skumulowana wartość chińskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na Słowacji była stosunkowo niewielka – w 2024 r. wyniosła 0,14% całego słowackiego zasobu BIZ.

Władze Słowacji krytycznie odnoszą się do ograniczonego dostępu do chińskiego rynku oraz do pogłębiającego się deficytu handlowego z ChRL, który w ub.r. wyniósł ok. 6,7 mld euro. Stosunki handlowe, zdominowane przez sektor motoryzacyjny, obejmują również surowce krytyczne, których dostawy słowacki rząd starał się – bez skutku – zagwarantować poprzez wyjednanie licencji na nie we wrześniu 2025 r. Negocjacje dwustronne poprzedziło wprowadzenie przez ChRL ograniczeń wywozowych na część tych surowców, a także – w reakcji na ten ruch – przyjęcie przez Parlament Europejski rezolucji nawołującej państwa UE do wypracowania „jednolitego stanowiska" wobec handlu tym towarem z Chinami.

Słowacja dąży do bliższej współpracy gospodarczej z Chinami pomimo ryzyk w zakresie bezpieczeństwa. Słowacka Służba Informacyjna w ostatnim opublikowanym sprawozdaniu (za 2023 r.) zwróciła uwagę na działalność wywiadowczą ChRL powiązaną z chińskimi przedsiębiorstwami. Z kolei słowackie strategie bezpieczeństwa i obrony z 2021 r. (nadal formalnie obowiązujące) definiują Chiny jako gospodarczego i technologicznego konkurenta, a także systemowego rywala UE. Tymczasem słowackie władze deklarują chęć rozwoju współpracy w dziedzinie nowych technologii, sztucznej inteligencji i robotyki. Jej przejawem jest np. testowanie w Bratysławie autonomicznych taksówek przez słowacką firmę DiusAI i chińską WeRide.

Współpraca na forach międzynarodowych. Słowacja dąży do poprawy stosunków ChRL z UE. Rząd Ficy uznawał postawę instytucji unijnych za zbyt konfrontacyjną wobec Chin, szczególnie w dziedzinie handlu. Obawiając się ich działań odwetowych, które mogłyby zaszkodzić słowackiemu sektorowi motoryzacyjnemu, Słowacja w październiku 2024 r. sprzeciwiła się nałożeniu przez Unię ceł wyrównawczych na chińskie pojazdy elektryczne (pomimo sprzeciwu jej i m.in. Niemiec cła weszły w życie). Od tego czasu znaczenie Słowacji dla ChRL zwiększyło zaostrzenie polityki wobec Chin części europejskich państw, szczególnie Niemiec, oraz UE (potwierdzone na szczycie Rady Europejskiej 15–16 października br.).

Słowacja wzmacnia relacje z Chinami pomimo pogorszenia stosunków ChRL z większością państw Europy Środkowej po agresji Rosji na Ukrainę. Wsparcie dla Inicjatywy Pasa i Szlaku – pomimo jej zastoju – ma według Słowacji pozytywnie wyróżniać ją na tle państw środkowoeuropejskich. Sprawując od lipca br. roczne przewodnictwo w Grupie Wyszehradzkiej, wykorzystuje ona format V4+ do poszerzonego dialogu z dalekowschodnimi partnerami. Na intencję użycia go w stosunku do Chin wskazuje także program przewodnictwa. Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych V4 i Japonii w Tomášovie pod Bratysławą, które odbyło się 1 września br., słowacki minister spraw zagranicznych Juraj Blanár podkreślił potrzebę angażowania Chin dla „obopólnych korzyści płynących ze stosunków międzynarodowych".

Wnioski i perspektywy. Wzmacnianie stosunków z Chinami stało się jednym z priorytetowych celów słowackiej polityki zagranicznej ostatnich trzech lat. Do podtrzymania dobrej koniunktury we wzajemnych relacjach ma się przyczynić wizyta przewodniczącego Xi Jinpinga, przewidywana przez władze słowackie na 2027 r., a także zapowiedziana podróż do Chin słowackiego ministra edukacji i przedstawicieli organizacji naukowo-badawczych. Słowacja liczy też, że Chiny poprą jej kandydaturę na niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ na lata 2028–2029.

Władze Słowacji dążą do uzyskania statusu głównego partnera Chin wśród państw środkowoeuropejskich. Intencje te umocniła utrata władzy na Węgrzech przez premiera Viktora Orbána, który także zacieśniał stosunki z Chinami, i poddanie przez nowe władze chińskich inwestycji przeglądom pod kątem zgodności z unijnymi i krajowymi wymogami ochrony środowiska. Szansę na dalsze zbliżenie z Chinami Słowacja upatruje także w przewodnictwie wyszehradzkim – Fico prawdopodobnie zdyskontuje ewentualny szczyt V4+ Chiny w kampanii przed zaplanowanymi na jesień 2027 r. wyborami parlamentarnymi.

Chociaż Słowacja krytykuje deficyt handlu z Chinami, w negocjacjach gospodarczych UE z ChRL można spodziewać się jej sprzeciwu wobec restrykcyjnej polityki celnej, szczególnie jeśli podobną postawę wykazałyby inne państwa członkowskie. Takie podejście jest motywowane zarówno chęcią utrzymania dobrych relacji z Chinami, jak i obawami przed działaniami odwetowymi. Szansę na zniwelowanie nierównowagi handlowej słowackie władze upatrują natomiast w poprawie dostępu rodzimych przedsiębiorców do tamtejszego rynku.

Redakcja: Jacek Foks, Rafał Tarnogórski, Marcin Terlikowski, Justyna Szczudlik
Jędrzej Czerep, Anna Maria Dyner, Amanda Dziubińska, Mateusz Piotrowski, Daniel Szeligowski, Jolanta Szymańska, Damian Wnukowski, Szymon Zaręba, Tomasz Żornaczuk